

Martin Ugalde eta Juan San Martin,

bi lankide fin

Aldizkariak bi hamarkada hauetan izandako ibilbidean, jende handia ezagutu du, baina horietako batzuk tamalez orain ez daude gure artean. Urte askotan lan eskerga egin ondoren, alor askotan, baina kasu honetan euskararen alde, agur esan ziguten, gordetzeko moduko altxor ugari utzi ondoren. Juan San Martin eta Martin Ugalde, jaiotzez eibartarra eta andoaindarra, oso lotuta egon ziren Hondarribiarekin, bere eta familieren bizileku bezala hautatu baitzuten.

Aldizkariaren sorrerako urteetatik euskarazko euskarri baten alde agertu ziren, eta bere ogibideek uzten zieten neurrian, Hondarribia aldizkariaren defentsan lan egin zuten. Eskertzeko moduko lana egin zuten, eta balio bezate lerro hauek bi gizon handi hauen oroitzapen gisa.

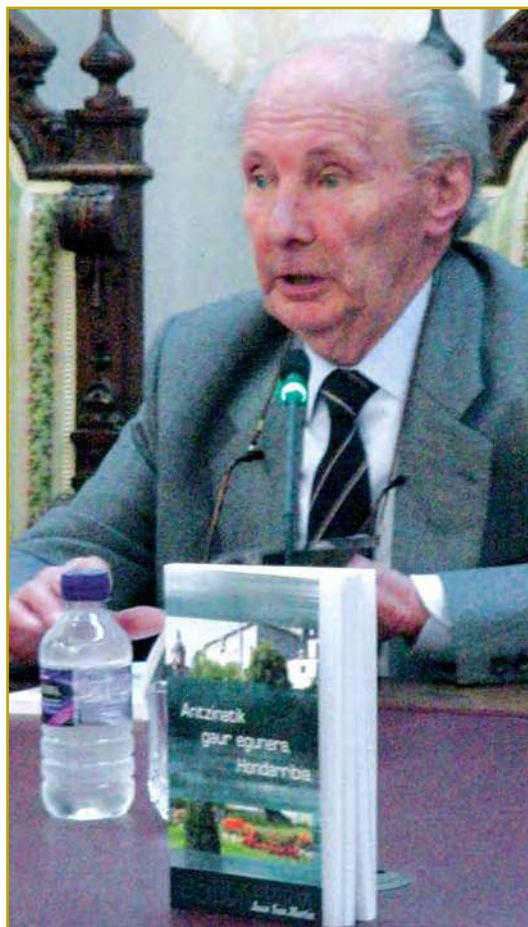
Juan San Martin

1922ko ekainaren 23an jaio zen Eibarren. Han egin zituen bizitzaren lehenengo urteak, 1936an gerra piztu zen arte. Aita Valentziara joan zen Errepublikaren alde borroka egitera eta ama eta lau anai-arrebak ihesi ibili ziren Arratian, Bilbon, Santanderren eta Gijonen. Bordele-rantz itsasontziz zihoazela, frankistek hartu zuten ontzia eta Ferrolera eraman zituzten San Martin eta bere senitartekoak. Azkenik, Eibarrera bueltatu ziren.

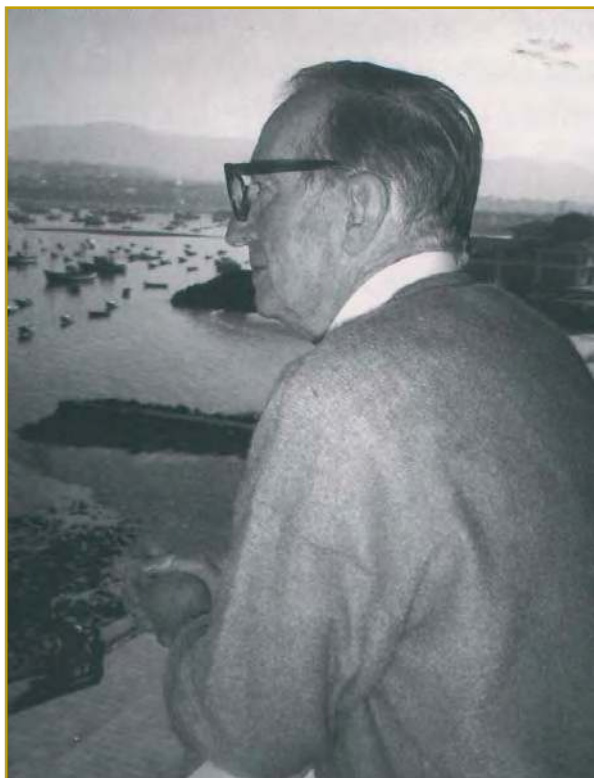
Tornulari hasi zen lanean egunez, eta gauez, berriz, eskolara joaten zen. Gazte-gaztetatik irakurketa-zale-tasuna bizi-bizirik izan du eta horrek eman dio autodi-dakta oinarriaren heziketa. Euskaraz alfabetatze-ari ere, bere kasa ekin zion. Lanbide aldetik industria arloko zenbait espezialitatearen esparruan aritu izan zen Eibarren eta, ondoren, makinaria inportatzen zuten enpresetan lankidetzara eskaini izan du ere.

Euskal Herritik zehar ibili zaigunez gero, jarraiko gaiak landu ditu: historiaurrea, linguistika, arteak, arkeologia eta etnografia. Honela ba, historiaurreko zenbait aztarnategi (erromatarren garaikoak) eta artelan batzuk identifikatu egin ditu. Aldi berean, zenbait herri-kanta eta eskuz egindako lanen bilketa egin izan du.

Aldizkari honetan egindako kolaborazio guztiak Udala-
lak liburu batean argitaratu zituen 2003an. Urte bereko abenduan, Hondarribiko urrezko domina eman zioten eta seme kuttuna izendatua izan zen.

Juan San Martinen kolaborazio guztiak irudietan dagoen liburuan argitaratu ziren

Martin Ugalde Hondarribiko etxetik Hendaia aldera begira

Martin Ugalde

1921ean jaio zen Andoainen. Hamalau urte zituela sortu zen gerratea. Erbestera alde egin behar izan zuen eta Venezuelan eman zituen bizitzako urte luzeak. 1969an Euskal Herrira itzuli zen. Harrezkero ezaguna dugu kazetari, elkarrizketatzaile, historialari eta literatur idazle gisa. Venezuelan ernatu zitzaion literatur sena, eta hango idazle hego amerikarren eragina dute bere lehen narrazioek. Ezagunak dira oso Hiltzaileak (1961, 1985) eta Mantal urdina (1984) narrazio liburuak, euskal ipuingintzaren nola-halako aitzindaritzatza bat bete zutenak. Aipagarriak dira, bestalde, Itzulera baten historia (1990) eta Pedrotxo (1994). Beti ere erbestertuaren esperientzia bazterrezina gertatuko zaio egileari. 2004 urtean hil zen Hondarribian.

Espainiako gerrak eta ondorengo erbesteak goitik behera erasan eta markatu zuen Ugalderen bizitza. Venezuelan 22 urte egin zituen. Kazetari ezagutua izatera iritsi zen han, lanpostu ona erdietsi zuen, hiru seme-alaba jaio zitzaizkion, gurasoak bertan zituen, eta, horregatik guztiagatik, bizitzaz lasai gozatzeko tenorea gertu zuela zirudien, baina justu orduantxe Euskal Herrira itzultzeko erabakia hartu zuen. 1969a zen eta 48 urte zituen. Erbesteari itzulbidea bilatu zion, Euskal Herriarekiko engaiamenduak bultzatuta. Hondarribiko bere etxean hil zen, 82 urte zituela, azken urteetan larritzen joan zitzaion gaixotasun batek jota.

Behean, ezkerrean San Martin Jaizkibel mendian egindako indusketa batean. Eskuinaldean, Martin Ugalde, 1959an Venezuelan egindako bidaia batean

